

Ganzentellingen in Nederland en België in 1989/90

Goose counts in The Netherlands and Belgium in 1989/90

GANZENWERKGROEP NEDERLAND/BELGIË

Hoewel het weer in de winter van 1989/90 weinig verschilde van dat in de twee voorafgaande seizoenen, werden in deze winter in Nederland en België (zie voor gebiedsindeling figuur 1) van de meeste ganzesoorten grotere aantallen geteld dan in 1987/88 en 1988/89. Voor de Kolgans werd in januari zelfs een recordaantal van 465 000 vogels bereikt. Daarentegen bleven de aantallen van Rotgans en Brandgans duidelijk achter bij die in de winter 1988/89. Dit zal mede een gevolg zijn geweest van de tegenvallende reproductie van beide soorten in de zomer van 1989. De officiële teldata voor het seizoen 1989/90 waren: 14-15 oktober (Grauwe Gans), 11-12 november (Grauwe Gans, Kleine Rietgans, Brandgans), 15-16 december (Brandgans, Kleine Rietgans), 13-14 januari (alle soorten), 17-18 februari (alle soorten) en 12-13 mei (Rotgans). Op deze data werden zowel in Nederland als in België de meeste tellingen uitgevoerd. De Ganzenwerkgroep dankt alle waarnemers die door het inzenden van gegevens er dit seizoen weer voor zorgden dat de tellingen een goed beeld geven van de verspreiding en de aantallen ganzen in de twee landen.

Weersomstandigheden

Evenals de beide voorafgaande winters was de winter van 1989/90 zacht. Oktober was een warme maand, in november was de temperatuur normaal. Ook december was zacht, alleen in de eerste decade kwam plaatselijk vorst voor. Januari werd één van de warmste januari-maanden van deze eeuw. Februari kon eveneens zeer zacht worden genoemd (de warmste sinds 1706, KNMI). Hetzelfde geldt voor maart: extreem zacht en de hoogste temperatuur voor deze maand sinds 1706. April was zonnig en iets

warmer dan normaal, terwijl mei droog, zonnig en warm was. Dit weerbeeld heerste in Europa tot in Polen en het oosten van Duitsland toe. Dit zal de verspreiding van soorten als Rietgans en Kolgans over Europa nadelig in de richting van West-Europa hebben beïnvloed.

Rietgans (tabel 2, 3)

Taigarietgans Op 24.10 werden de eerste Taigarietgans *Anser fabalis fabalis* gezien op de Kampinasche Heide (NB). Op 30.10 waren er 10 vogels aanwezig in de Mariapeel (NB) (van Noorden

Figuur 1. Indeling van Nederland en België ten behoeve van de ganzentellingen. Map of The Netherlands and Belgium with count districts.

Tabel 1. Maximumaantallen en percentage eerstejaars vogels in 1989/90 in Nederland en België. Peak numbers and juvenile percentages during 1989/90 in The Netherlands and Belgium.

Soort Species	Maximum		% juv.
	Nederland	België	
Taigarietgans <i>Anser fabalis fabalis</i>	760 (jan)	-	21.5
Toendrarietgans <i>A. f. rossicus</i>	51000 (jan)	240 (jan)	21.2
Kleine Rietgans <i>A. brachyrhynchus</i>	13000 (dec)	8150 (dec)	7.0
Kolgans <i>A. albifrons</i>	465000 (jan)	10000 (jan)	30.8
Grauwe Gans <i>A. anser</i>	80000 (nov)	5300 (jan)	?
Brandgans <i>Branta leucopsis</i>	108000 (jan)	30 (jan)	11.5
Rotgans <i>B. bernicla bernicla</i>	79000 (mei)	-	0
Canadese Gans <i>B. canadensis</i>	175 (jan)	250 (okt)	-

Tabel 2. Aantallen Taigarietganzen in Nederland en België in 1989/90. *Numbers of Taiga Bean Geese counted in The Netherlands and Belgium during 1989/90.*

Regio <i>Region</i> ¹	okt	nov	dec	jan	feb	mrt
Noord-Nederland	0	50	80	140	160	0
Midden-Nederland	0	0	50	210	50	0
Zuid-Nederland	40	120	180	410	170	0
België	0	0	0	0	0	0
Totaal <i>Total</i>	40	170	310	760	380	0

¹zie figuur 1 *see figure 1.*

Tabel 3. Aantallen Toendrarietganzen in Nederland en België in 1989/90. *Numbers of Tundra Bean Geese counted in The Netherlands and Belgium during 1989/90.*

Regio <i>Region</i> ¹	okt	nov	dec	jan	feb	mrt
Noord-Nederland	0	3900	3050	10510	4410	0
Midden-Nederland	0	1910	15200	27700	7015	40
Zuid-Nederland	0	770	14410	13030	2820	280
België	0	0	100	235	220	0
Totaal <i>Total</i> ²	0	6600	33000	51000	14000	320

¹zie figuur 1 *see figure 1.* ²afgerond *rounded*

1990). In het noorden van Nederland verschenen deze ganzen aanzienlijk later (18.11 50 op de Dwingeloosche- en Kralooër Heide (Dr). Door het uitblijven van echte winterse koude in NW-Europa namen de aantallen in de loop van november en december bij ons maar mondjesmaat toe (tabel 2). Dit resulteerde in het laagste seizoenmaximum dat is vastgesteld sinds er in Nederland gescheiden tellingen van *fabalis* en *rossicus* worden verricht.

In februari waren de meeste Taigarietganzen al vertrokken, in maart werd zelfs geen enkele gans meer gezien. Zoals te verwachten was, werden in deze winter buiten de vaste *fabalis*-pleisterplaatsen maar nauwelijks Taigarietganzen gezien. In januari waren er 50 aanwezig in de Noordoostpolder en 40 bij de Oostvaardersplassen (Fl). Het laatste gebied ontwikkelt zich tot een geregelde verblijfplaats voor Taigarietganzen, ook in zachte winters.

Toendrarietgans De eerste groepen Toendrarietganzen *A. f. rossicus* arriveerden in de loop van november. De grootste aantallen verbleven in november in het noorden van het land (Lauwersmeer 3000). Ook in de Noordoostpolder, in de Wieringermeerpolder en op Texel verschenen groepen van honderden tot meer dan duizend ganzen. In de loop van december nam het aantal verder toe. De grootste aantallen waren in deze maand aanwezig in Midden- en Zuid-Nederland.

Het seizoenmaximum van 51 000 Toendrarietganzen werd rond midden januari geteld en ligt iets hoger dan het landelijke cijfer voor de winter 1988/89 (45 000, Ganzenwerkgroep Nederland/België 1991). De zeer zachte winter deed de meeste Toendrarietganzen vroeg vertrekken en rond het midden van februari werden er nog maar

ruim 14 000 waargenomen. De maart-telling leverde ten slotte nog 320 vogels op (tabel 3). Het lijkt erop dat het Lauwersmeer en omgeving zich meer en meer ontwikkelt tot een vaste pleisterplaats voor enkele duizenden Toendrarietganzen. Behalve op de akkerbouwcomplexen in het Lauwersmeer worden ook vogels gezien op bouwland in de omgeving van Anjum en Paesens (Fr) en bij Ulrum en Leens (Gr).

Evensal in de voorafgaande winter werden kleine groepjes *rossicus* gezien in de Purmer en in de Haarlemmermeerpolder (NH). Inmiddels heeft het complex Wieringermeer-Wieringerwaard-Anna Paulownapolder en de polder Eyerland op Texel zich ontwikkeld tot een vaste pleisterplaats (1989/90 maximaal 4800 ganzen).

In het gebied van de Grote Rivieren namen de Toendrarietganzen in deze winter twee nieuwe slaappleatsen in gebruik, namelijk De Gouden Ham bij Appeltern en het Gat van Hagen bij Valburg. Op beide plaatsen werd 's nachts in januari en februari de aanwezigheid van enkele honderden Rietganzen vastgesteld.

In België werden maar weinig Toendrarietganzen gezien. Het grootste aantal daar was slechts 235 vogels in januari.

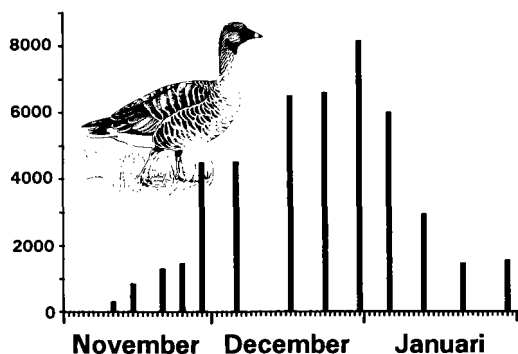
Leeftijdsoepalingen Onder 191 in het veld gecontroleerde Taigarietganzen werd een jongenpercentages van 21.5 waargenomen, terwijl onder 2423 Toendrarietganzen 21.2% jongen werd geteld. Doordat het RIN (thans IBN) is gestopt met het ringen van Rietganzen, zijn geen jongenpercentages uit vangsten bekend.

Kleine Rietgans (figuur 2)

Verspreiding en aantallen Voor het eerst sinds jaren was het niet mogelijk om een compleet beeld te krijgen van het voorkomen van de Kleine Rietgans *A. brachyrhynchus* in ZW-Friesland. Met uitzondering van januari werden geen integrale tellingen uitgevoerd.

In Friesland werden de eerste Kleine Rietganzen gezien in het weekend van 14-15 oktober, toen 650 vogels over het Bergumermeer naar het zuidwesten vlogen. Ook in november bleven de meldingen schaars. Op 17.11 verbleef een groep van 2650 ganzen tussen Tjerkwerd, Makkum en Workum.

Opmerkelijk is het feit dat voor het eerst in de geschiedenis grote aantallen in Friesland buiten de traditionele pleisterplaatsen werden opgemerkt. Dat gebeurde op 16.11 en betrof 5000 vogels bij Beetsterzwaag en 1500 ten noorden van Dokkum. In de periode 15-18.12 werden in ZW-Friesland ruim 13 000 Kleine Rietganzen geteld. Het is echter mogelijk dat dit aantal te hoog is, omdat er sprake kan zijn van een dubbeltelling. Tijdens de midwintertelling (13-16.1) lagen de aantallen in ZW-Fries-

Figuur 2. Aantalsverloop van de Kleine Rietgans in de Oostkustpolders, Vlaanderen, in 1989-90. *Number of Pink-footed Geese in the Oostkustpolders, Flanders (Belgium) during 1989-90.*

land alweer veel lager (2300 vogels). Dit is een normaal beeld. Op 15 januari werden nog verrassend grote aantallen in de Anjumer Kolken (1750 ganzen) en in de Lauwersmeerpolder (5480 vogels) geteld. Uit februari en maart zijn geen telgegevens bekend.

Buiten Friesland werden alleen in Midden-Delfland (ZH) aantallen van betekenis gezien (december maximaal 230, begin januari 250 vogels).

In Vlaanderen werden de eerste Kleine Rietganzen op 11 en 12. 11 geteld. Het betrof 310 ganzen. Het seizoenmaximum werd in België bereikt op Oudejaarsdag, toen er 8150 werden geteld in de Oostkustpolders (tabel 1). Dit aantal lag ruim boven het cijfer van de reguliere decembertelling (15-16.12), die 6500 Kleine Rietganzen opleverde. In januari waren er in Vlaanderen echter nog maar 2950 vogels, terwijl in februari en maart geen Kleine Rietganzen meer werden gezien. Het seizoenpatroon in de Oostkustpolders is weergegeven in figuur 2.

Leefstijdsbepalingen In oktober en november werd onder 2200 Kleine Rietganzen in ZW-Friesland een jongenpercentage van 7.0 vastgesteld (J. Philippona).

Kolganzen (tabel 4, 5)

Verspreiding en aantallen In november bereikten al enige tienduizenden Kolganzen *A. albifrons* ons land, met op 11.11 bijvoorbeeld 15 000 vogels in Dongeradeel (Fr) en 10 000 bij Beetsterzwaag (Fr). De telling van midden-december leverde een kwart miljoen Kolganzen op, tegenwoordig een normaal cijfer voor deze maand. De belangrijkste concentraties werden aangetroffen op de volgende plaatsen: Leekstermeer (Gr) 15 000, Dongeradeel (Fr) 30 000, Ferwerderadeel (Fr) 13 000, Fluessen-Slostermeer (Fr) 13 000, Vogelhoek en Morra bij Hemelum (Fr) 18 000, Gaasterland (Fr) 20 000,

Noordoostpolder (Fl), 17 000, IJsseldelta (Ov) 14 000, IJssel Lathum-Zwolle (Gld/Ov) 7000, Hoeksche Waard en Voorne-Putten (ZH) 22 000, Alblasser- en Krimpenerwaard (ZH) 7000 en Zeeuwsch-Vlaanderen (Z) 16 000. Het totaal in december bedroeg 53% van het wintermaximum voor Nederland dat in januari werd geteld (tabel 4).

Ondanks het uitblijven van koude bleek het aantal Kolganzen tijdens de midwintertelling sterk te zijn toegenomen. Het totale aantal lag toen rond de 465 000 vogels. Belangrijke concentraties hielden zich op in en rond de Dollard (Gr) 11 000, Dongeradeel (Fr) 30 000, Ferwerderadeel (Fr) 60 000, Oude Venen (Fr) 16 000, Heegermeer-Fluessen (Fr) 57 000, Workumerwaard (Fr) 15 000, Noordoostpolder (Fl) 12 000, IJsseldelta (Ov) 11 000, IJsseldal Lathum-Zwolle (Gld/Ov) 16 000, Nederlandse deel van het Niederrhein-gebied (Gld) 40 000, Oostelijk en Zuidelijk Flevoland (Fl) 13 000, Hoeksche Waard en Voorne-Putten (ZH) 13 000, Alblasser- en Krimpenerwaard (ZH) 19 000 en Zeeuwsch-Vlaanderen (Z) 9000.

De telling van februari vond vijf weken na de midwintertelling plaats. In de tussenliggende periode was er geen vorst, maar wel veel wind (25.1 zelfs met orkaankracht). De Kolganzen lieten zich daardoor echter niet naar het oosten blazen, want in februari was het aantal nog maar weinig gedaald. Er werden toen 419 000 vogels geteld, met grote concentraties in en rond de Dollard (Gr) 24 000, Dongeradeel (Fr) 15 000, Groote Wielen (Fr) 31 000, Veenpolder De Deelen en de Groote Veenpolder (Fr) 65 000, Heegermeer-Fluessen (Fr) 23 000, Heidenschap bij Workum (Fr) 10 000, Stavoren-Hindeloopen (Fr) 80 000, IJsseldelta (Ov) 25 000, IJsseldal Lathum-Zwolle (Gld/Ov) 18 000, Nederlandse deel van het Niederrhein-gebied (Gld)

Tabel 4. Aantallen Kolganzen in Nederland en België in 1989/90. *Numbers of White-fronted Geese counted in The Netherlands and Belgium during 1989/90.*

Regio Region ¹	dec	jan	feb
Noord-Nederland	133640	262040	278670
Midden-Nederland	55740	147955	93900
Zuid-Nederland	57290	55170	46800
België	9500	10370	2620
Totaal Total ²	256000	476000	422000

¹zie figuur 1 *see figure 1*; ²afgerond rounded.

Tabel 5. Percentages jonge Kolganzen in 1989/90. *Percentages of juvenile White-fronted Geese in 1989/90.*

Gebied Area	Periode Period	% juveniel (N)	
Friesland	10.12	28.6	1500
IJsseldelta	29.12-15.2	26.1	5000
Noordoostpolder	17.12-21.1	28.7	1400
IJsseldal	1.2	24.7	750
Rivierengebied	29.12-6.2	36.5	5808
Noord-Brabant	17.1	36.3	124

Kolganzen, maart 1989, Dordtse Biesbosch (Hans Gebuis). *White-fronted Geese* *Anser albifrons*.

26 000, Oostelijk en Zuidelijk Flevoland (Fl) 6000, Hoeksche Waard en Voorne-Putten (ZH) 10 000, Alblasser- en Krimpenerwaard (ZH) 16 000 en in Zeeuwsch-Vlaanderen (Z) 11 000.

In maart werden nog op verscheidene plaatsen grote groepen Kolganzen gezien, bijvoorbeeld op 10.3 2000 in de Hoeksche Waard (ZH), 11.3 10 000 in en rond de Dollard (Gr) en 12.3 4000 in de IJsseldelta (Ov).

In België werden de eerste 30 Kolganzen gezien tijdens de novembertelling. Een maand later (16-17.12) was het aantal gestegen tot 9500, terwijl het seizoenmaximum van 10 400 ganzen op 13-14.1 werd bereikt. Daarna verminderde het aantal weer snel en medio februari werden nog maar 2600 Kolganzen geteld.

Bijzonderheden In Friesland was het aantal Kolganzen gedurende het gehele seizoen bijzonder groot, wat kenmerkend is voor een zachte winter. In en rond de Dollard (Gr) kwamen vooral in februari grote aantallen voor. Dit is een gebied waar gewoonlijk in de nawinter en tijdens de wegtrekperiode de grootste concentraties Kolganzen worden aangetroffen.

Ondanks de zachte winter waren er vrij veel Kolganzen in Zeeuwsch-Vlaanderen (Z). In Zuid-Holland ontwikkelt de Krimpenerwaard zich langzamerhand tot een vrij belangrijk winterkwartier voor de Kolgans. In de aangrenzende Alblasser-

waard is het aantal ganzen tegelijkertijd echter verminderd.

Leeftijdsbepalingen Het gemiddelde percentage eerstejaars vogels was voor geheel Nederland 30,8 (tabel 5). Dit seizoen bleek het jongenpercentage in het zuiden en oosten van het land (Grote-Rivierengebied) wat hoger te zijn dan in de noordelijker gelegen pleisterplaatsen, zoals Friesland, Noord-oostpolder en de IJsseldelta. De gemiddelde jaarlijkse reproductie bij de Kolgans, berekend over twintig jaren, is 29%.

Grauwe Gans (tabel 6)

Verspreiding en aantallen In het najaar van 1989 steeg het aantal Grauwe Ganzen *A. anser* in Nederland tot een nieuw piekaantal van 80 000 in november. Voorafgaande aan deze telling had oktober

Tabel 6. Aantallen Grauwe Ganzen in Nederland en België in 1989/90. *Numbers of Greylag Geese counted in The Netherlands and Belgium during 1989/90.*

Regio <i>Region</i> ¹	okt	nov	dec	jan	feb
Noord-Nederland	26870	20060	2200	4570	3920
Midden-Nederland	26790	31650	4900	5940	5630
Zuid-Nederland	9980	28100	20470	19720	8280
België	480	1740	3110	5270	860
Totaal <i>Total</i> ²	64000	82000	31000	36000	19000

¹zie figuur 1 *see figure 1*; ²afgerond *rounded*.

een normaal beeld opgeleverd, met de grootste concentraties in de Dollard (8700), het Lauwersmeergebied (11 000) en Flevoland (24 600).

In november lagen de aantallen in deze gebieden nog op een vergelijkbaar niveau, zij het dat kort voor het telweekend aanzienlijk meer ganzen in Flevoland voorkwamen, namelijk ruim 44 000 op 7.11. In november kwamen plaatselijk in het Deltagebied al grote aantallen Grauwe Ganzen voor, bijvoorbeeld 5200 in de Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen (ZH) en 8500 in het Verdrongen Land van Saeftinghe (Z).

Tijdens deze zachte winter bleef een betrekkelijk groot aantal ganzen overwinteren in het zuiden van Nederland, waarbij het Verdrongen Land van Saeftinghe de meeste dieren herbergde: in december 9900, in januari 12 800 en in februari 4500.

In België werden in deze winter geregeld belangrijke aantallen Grauwe Ganzen aangetroffen in de Oostkustpolders en in de Antwerpse regio. Het betrof in december 3100 en in januari zelfs bijna 5300 vogels. Dit voorkomen staat waarschijnlijk in verband met de toenemende aantallen overwinterende Grauwe Ganzen in het Verdrongen Land van Saeftinghe.

De 36 000 Grauwe Ganzen die in de Oostvaardersplassen de slagenrui doormaakten (M. Zijlstra, RWS Directie Flevoland), betekenden een stabilisatie van het aantal ruiers ten opzichte van de voorafgaande jaren. De Nederlandse broedpopulatie telde in 1989 ten minste 980-1000 paren (van den Bergh 1991).

Brandgans (tabel 7)

Verspreiding en aantallen De sterke aantalsstijging van de Brandgans *Branta leucopsis* gedurende de laatste jaren heeft zich in het seizoen 1989/90 niet voortgezet. Hoewel in deze winter het aantal van 100 000 Brandganzen tweemaal werd overschreden, lag het seizoenmaximum van 108 000 vogels beduidend onder het topaantal van 138 000 van het voorafgaande seizoen. De november- en decembertellingen van 1989 zijn echter ongetwijfeld een onderschatting geweest, omdat toen de Friese noordkust niet of onvolledig is geteld. Hier

pleisterden in het seizoen daarvoor tienduizenden Brandganzen. Ook voor Schiermonnikoog is het beeld verre van compleet. Er kwam van dit eiland slechts één telling binnen! Op grond van gegevens uit de jaren daarvoor en uit nagekomen gegevens over 1988/89 blijkt dat er hier het gehele winterseizoen enige duizenden Brandganzen vertoeven. Daarom is in het teloverzicht (tabel 7) voor Schiermonnikoog een geschat minimumaantal vermeld.

In het algemeen was de verspreiding van de Brandgans in 1989/90 over Nederland vergelijkbaar met die in andere zachte winters. Opvallend groot was het aantal van 30 000 Brandganzen tussen Zwarte Haan en Holwerd (Fr) in januari 1990. In het Deltagebied bleef het aantal deze winter relatief klein en in België werden slechts nu en dan kleine groepjes of enkelingen gezien.

Leeftijdsbepalingen Helaas zijn in deze winter uit Nederland geen percentages eerstejaars Brandganzen bekend. Wel werd in het voorjaar van 1990 in Sleeswijk-Holstein (Duitsland) onder enkele duizenden vogels een jongenpercentage van 11.5 vastgesteld. (H.-U. Rösner). Op grond van dit percentage zijn geen sterke veranderingen in de aantallen te verwachten. Aanvullende gegevens over de reproductiecijfers in 1989/90 zijn zeer welkom.

Bijzonderheden In 1989 broedde een paartje Brandganzen aan het Hondshalstermeer (Gr) en bracht drie jongen groot (B. Voslamber). In 1990 werd het broeden van twee paren in het Haringvlietgebied vastgesteld. Nadat daar reeds vele jaren een aantal Brandganzen overzomerde, werd in 1990 met succes gebroed op de Slijkplaat (G. L. Ouweneel). Meldingen van broedgevallen van deze soort zijn in de toekomst welkom.

Rotgans (tabel 8, 9)

Verspreiding en aantallen In de zomer van 1989 bezocht een Russisch-Duitse expeditie de broedgebieden van de Zwartbuikrotgans *B. bernicla bernicla* langs de noordkust van het Taimyr-schiereiland. Eind juli troffen zij uitsluitend volgroeide, ruiende Rotganzen aan de Beneden Taimyra aan. Lokale vissers vertelden dat ten gevolge van het koude en late voorjaar alle nesten waren verlaten en dat er geen kuikens uit de eieren waren gekomen. In de herfst van 1989 werden er in West-Europa inderdaad geen eerstejaars Rotganzen waargenomen.

In de periode van 12-17.1 en 10-15.5 werden twee volledige tellingen in het Nederlandse Waddengebied uitgevoerd (tabel 8). Volgens deze tellingen pleisterden er in het Nederlandse Waddengebied minstens 22 000 Rotganzen, tegenover bijna 25 000 in de, eveneens zachte, winter van 1988/89.

Tabel 7. Aantallen Brandganzen in Nederland in 1989/90. *Numbers of Barnacle Geese counted in The Netherlands during 1989/90.*

Gebied Area	15.10	12.11	16.12	13.1	17.2
Groningen	1950	1460	12470	18150	6300
Friesland	3500	45410 ¹	58390 ¹	68570	35310
Schiermonnikoog	?	5000 ²	5000 ²	5750	5000 ²
IJsselmeerpolders	0	1150	910	1178	2301
Deltagebied	20	7520	23020	13980	16450
Totaal Total ³	5500	61000 ¹	100000 ¹	108000	65000

¹incomplete telling *incomplete count*; ²geschat wegens ontbreken gegevens *estimate, no count available*; ³afgerond *rounded*.

Tabel 8. Aantallen Rotganzen in het Nederlandse Waddengebied in januari en mei 1990. *Numbers of Dark-bellied Brent Geese counted in the Dutch Wadden Sea area in January and May 1990* (kust = coast).

Gebied Area	12-17 Januari	10-15 Mei
Texel	4390	7420
Vlieland	195	1090
Terschelling	4660	9340
Griend	?	400
Ameland	5500	6240
Schiermonnikoog	2830	2650
Rottumerplaat/ Rottumeroog	?	1340
Balgzand/ Wieringen	750	890
Friese kust	2280	33600
Groninger kust	1580	6270
Totaal Total ¹	22000	69000

¹afgerond rounded.

Tabel 9. Aantallen Rotganzen in ZW-Nederland in 1989/90. *Numbers of Dark-bellied Brent Geese counted in SW. Netherlands during 1989/90.*

Gebied Area	Januari	Mei
Grevelingen	780	4530
Krammer-Volkerak	250	60
Schouwen-Duiveland	3440	1210
Sint Philipsland	2550	100
Tholen	1880	860
Noord-Beveland	1730	370
Zuid-Beveland	4510	760
Oosterschelde	710	460
Markieaat	40	670
Zoommeer	430	540
Veerse Meer	260	0
Totaal Total ¹	17000	9600

¹afgerond rounded.

In het voorjaar pleisterden, zoals gewoonlijk, de grootste aantallen langs de Friese kust, maar het totale aantal in het Nederlandse Waddengebied was toen met bijna 70 000 vogels een stuk kleiner dan in 1989, toen er bijna 90 000 Rotganzen tijdens de voorjaarsstelling werden vastgesteld. Dit verschil kan ten dele worden verklaard uit de jaarlijkse sterfte, die gemiddeld 16% bedraagt.

Het aantalsverloop van de Rotgans in het Deltagebied week weinig af van het patroon zoals dat uit de jaren daarvoor bekend was. Het aantal in het najaar schommelde sterk. Bij de tellingen van medio oktober en november werden respectievelijk 13 000 en ruim 19 000 Rotganzen in ZW-Nederland geteld. In de winter waren de aantallen stabiel en schommelden rond de 16 500 vogels. De aantallen in de voorjaarsmaanden lagen in de orde van 10 000-11 000 vogels.

Het Krammer-Volkerakgebied werd nog maar door een zeer beperkt aantal vogels bezocht. Dit staat ongetwijfeld in verband met het feit dat het water in dit gebied sinds 1987 geheel is verzoet. In de Grevelingen was de sterke concentratie van Rotganzen gedurende het voorjaar opnieuw opval-

lend. Half mei verbleef hier 47% van alle Rotganzen die op dat moment in het Deltagebied aanwezig waren. Deze concentratievorming doet zich nu al enkele jaren voor. De vogels foerageren in de Grevelingen behalve op natuurlijke graslanden vooral op zee gras.

In België werd de Rotgans alleen in de Oostkustpolders incidenteel gezien, hoewel grote aantallen dit land passeren tijdens hun trek naar en van de overwinteringsgebieden langs de Franse kust.

Canadese Gans (tabel 10)

Verspreiding en aantallen Het aantal Canadese Ganzen *B. canadensis* was in 1989/90 groter dan in de beide zachte winters daarvoor. De grootste aantallen werden gemeld uit Zuid-Nederland, vooral uit het gebied van de Oosterschelde en uit Midden-Brabant. Zo werd een groep van 47-56 Canadese Ganzen tussen 11.11 en 6.1 geregeld gesignaleerd langs de zuidkust van Tholen (Z) en in de omgeving van Bergen op Zoom (NB). Aan de Dommel bij Vught (NB) werden in de periode oktober-januari geregeld 50-60 Canadese Ganzen gezien. Ook op diverse plaatsen langs de Grote Rivieren verbleven verscheidene groepjes van deze vogels, met als grootste aantallen 21-44 bij de Bijland (Gld) en 20-21 vogels aan de IJssel tussen Deventer en Zwolle (Gld/Ov). Buiten deze gebieden werden slechts op twee plaatsen meer dan tien Canadese Ganzen bijeen gezien: elf aan de Kwade Hoek op Goeree (ZH) op 12.11 en eveneens elf vogels bij Beilen (Dr) op 19 januari.

Vrijwel alle Canadese Ganzen behoorden tot de ondersoort *canadensis*. Een adulte vogel met de kenmerken van de subspecies *parvipes* werd in februari gezien in de Barsbekerbinnenpolder en in de polder Mastenbroek (Ov).

In België werd de Canadese Gans vrijwel uitsluitend gezien rond Antwerpen. In oktober was daar het top-aantal van 250 vogels aanwezig, maar in december ontbrak de soort er.

Zeldzame ganzensoorten

Evenals in voorafgaande jaren werden in deze winter verscheidene malen Dwergganzen *Anser erythropus* gezien. Naast geringde vogels die afkomstig waren van het Zweedse herintroductieproject en vooral werden gemeld uit het noordelijke Deltagebied (ZH) en uit de omgeving van Anjum (Fr), werden de volgende ongeringde ganzen waargenomen: 18.12 3 ad. en 2 juv. in het Oude Land van Strijen (ZH), 16.12 4 vogels bij Muiden (NH), 29.12 1 in de Ooypolder (Gld), 18.2 1 aan de Dollard (Gr), 20.2 1 op de Ulicootsche Heide (NB) en 24.2 2 vogels bij Workum (Fr). Op 11.12 werd een Dwerggans gezien in de Oostkustpolders in België.

Ook van de Sneeuwganzen *A. caerulescens* kwa-

Tabel 10. Aantallen Canadese Ganzen in Nederland en België in 1989/90. Numbers of Canada Geese counted in The Netherlands and Belgium during 1989/90.

Regio Region ¹	okt	nov	dec	jan	feb	mrt
Noord-Nederland	—	—	1	31	1	—
Midden-Nederland	2	40	56	33	51	1
Zuid-Nederland	78	107	61	111	26	8
België	250	123	0	127	150	4
Totaal Total ²	330	270	120	300	230	13

¹zie figuur 1 see figure 1; ²afgerond rounded.

men verscheidene waarnemingen binnen. Een familie van twee oude en drie jonge Sneeuwganzen werd op 12.1 en 14.1 gezien in de Noordoostpolder (Fl). Waarnemingen van twee vogels kwamen binnen van de Fluessen (Fr) op 16.12, uit de Ooypolder (Gld) op 15.2 en 18.3, uit het Verdronken land van Saeftinghe (Z) op 6.1 en van de Slikken van Flakkee (ZH) op 13.1 en 17.2. Solitaire Sneeuwganzen werden gezien in de polder Oosterwolde (Gld) op 27.1 en 2.2, nabij de Dollard (Gr) op 21.1, 18.2 en 25.2 en aan het Haringvliet (ZH) tussen 24.9 en 19.3 op vele data. Het totale aantal Sneeuwganzen in Nederland bedroeg in deze winter waarschijnlijk 16 vogels. Op de Scheelhoek (ZH) overwinterde een Ross' Sneeuwganzen *A. rossii*.

De Roodhalsgans *Branta ruficollis* werd zevenmaal gemeld: op 3.3. en 9.3 respectievelijk 2 en 1 bij de Dollard (Gr), 14.11 1 Balgzand (NH), 9.12 2 bij Piaam (Fr), 14.1 1 Zuidsloe (Z), 16.2 1 Polder Mastenbroek (Ov) en 17.2 1 Dordtse Avelingen (ZH). Er werd slechts eenmaal een Witbuikrotgans *B. bernicla hrota* gemeld: 7.1 1 in de polder Oude Oostdijk op Goeree (ZH).

De Ganzenwerkgroep Nederland/België bestaat uit de volgende personen: L. M. J. van den Bergh (coördinatie tellingen, Rietgans, Canadese Gans, zeldzame ganzesoorten), B. S. Ebbinge (Rotgans Waddengebied), A. M. M. van Haperen (Rotgans Deltagebied), C. M. Lok (Brandgans), J. Philippona (Kolgans), J. Prop (Grauwe Gans), P. Meire (coördinatie tellingen België) en A. Timmerman Azn. (Kleine Rietgans).

Summary

This paper presents results of goose counts in The Netherlands and Belgium during the very mild winter of 1989/90 (figures 1-3, tables 1-10). The total number of geese counted in the two countries amounted to almost 800 000 and 24 000, respectively.

The number of White-fronted Geese counted in January 1990 in the two countries amounted to 476 000, of which 465 000 in The Netherlands. The breeding season

in 1989 was relatively successful for the species, with 31% juveniles among 14 582 birds.

The peak number of the Greylag Goose in The Netherlands (80 000) was almost as high as during the season 1988/89, when 81 000 birds were counted. At least 31 000 Greylags were wintering in The Netherlands and Belgium, of which 13 000 in the Verdronken Land van Saeftinghe in SW. Netherlands. The moulting area in the Oostvaardersplassen was used by 36 000 Greylag Geese during the summer of 1990.

As usual during mild winters, the number of Tundra Bean Geese was relatively small (51 000). Of the Taiga Bean Goose only 760 birds were counted (all in The Netherlands).

Of the Svalbard population of the Pink-footed Goose (at least 26 000-27 000 birds) only 19 500 were counted during December 1989 in The Netherlands and Belgium on the same date. The total number of Barnacle Geese counted in The Netherlands (108 000) was much smaller than in 1988/89 (138 000) and almost equal to the number for 1987/88 (106 000).

At least 39 000 Dark-bellied Brent Geese were wintering along the Dutch coast, while 79 000 birds were counted during May 1990.

As usual in mild winters, only a few Canada Geese were counted, with up to 175 birds in The Netherlands during January. In Belgium 250 Canada Geese were seen in October 1989. Most observations of Lesser White-fronted Geese concerned colour-ringed birds from the Scandinavian re-introduction project. Only seven observations of unringed Lesser White-fronted Geese were made, with a total number of 15 birds (only one in Belgium).

About 15 observations (eight cases with a total of at least 16 birds) of Snow Geese were reported, some of which concerned a family of 2 ad. and 3 juv. in the Noordoostpolder during January. There were seven observations of Red-breasted Geese and a Light-bellied Brent Goose was reported only once.

Literatuur

- VAN DEN BERGH L. M. J. 1991. De Grauwe Gans als broedvogel in Nederland. RIN-rapport 91/1, Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Arnhem.
- GANZENWERKGROEP NEDERLAND/BELGIË 1991. Ganzen-tellingen in Nederland en België in 1988/89. Limosa 64: 7-15.
- VAN NOORDEN B. 1990. Ganzen in de Peel 2. Verslag van simultaantellingen gedurende de winter 1989-1990. Staatsbosbeheer Peel & Maasregio, Roermond.

*Ganzenwerkgroep Nederland/België,
DLO-Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek,
Postbus 9201, 6800 HB Arnhem*

Aanvaard voor opname 16 augustus 1992